

MEDAILONEK

Prof. RNDr. PhDr. Helena HAŠKOVCOVÁ, CSc.

Pomáhajúce profesie sú jedinečným manifestom interdisciplinárnej súčinnosti v mene ľudskosti v najrozmanitejšej forme ponúknuť pomoc v boji o dôstojnosť človeka. Je možné jednoznačne konštatovať, že pri výkone ktorejkoľvek z pomáhajúcich profesií ide primárne o starosť o dobro človeka. Unikátnosť poskytovania a prijímania tohto typu starostlivosti je daná nezameniteľnou a neopakovateľnou dôstojnosťou ľudskej bytosti v dejinách ľudstva. Pomáhajúce profesie od počiatkov ľudstva prepájajú požiadavku úcty k ľudskej dôstojnosti, vtačenú do srdca ktorejkoľvek ľudskej bytosti, ktorá načúva svojmu svedomiu. Citlivá osobná odpoveď na prosbu o pomoc je unikátnou, typicky ľudskou vlohou, ktorú však je potrebné v sebe objaviť, rozvíjať a zostať verný jej volaniu. Ktorýkoľvek človek je pozvaný v jadre svojej bytosti pomáhať druhému k dobru, avšak nie každý je schopný toto pozvanie v sebe identifikovať, rozvinúť a využiť. Apel reagovať na prizvanie k spolupráci pre dobro človeka súvisí so zvláštnym hnutím duše, ktorá je k odpovedi volaná z jadra svojej bytosti. Miera naplnenia tejto požiadavky je vždy osobným autonómnym rozhodnutím konkrétneho poskytovateľa. Nie je to ľahká úloha, ani jednoduché rozhodnutie. O to viac si je potrebné každé takéto jednotlivé rozhodnutie vo svojom okolí vážiť.

Napriek častým mediálnym nárekom nad súčasným smerovaním hodnotovej orientácie ľudstva je stále dostatok odvážnych obetavých pomáhajúcich, a to ako v Českej, tak v Slovenskej republike. Je dôležité si všímať ich úsilie, hovoriť o ňom a tiež sa zo všetkých síl usilovať o podporu ich diel. Z hľadiska kultúrneho duchovného dedičstva je prínosné si s vďakou pripomínať dobro pracovitých nezištných ľudských rúk a sŕdc, ktoré nezameniteľne vtačili úsilie o dobro do transgeneračného odkazu obidvoch národov, a to nielen prostredníctvom dôstojného vykonávania svojho povolania, či verejnej dobrovoľníckej činnosti. Tiež je dôležité objaviť i veľké činy tých skrytých nenápadných strážcov dobra a dôstojnosti človeka, o ktorých možno nevedia ani tí najbližší, a predsa žijú v spomienkach mnohých, ktorých sa dotkli. Na tomto mieste sa preto s pokorou a vďakou skláňame pred úsilím všetkých reprezentantov pomáhajúcich profesií obidvoch národov a s nádejou dúfame, že ich odkaz sa ako ružový sad bude ďalej rozrastať do celého sveta a prevonia obidve zeme svojím príkladom, odhodlaním, pravdou o človeku, krásou ľudskosti a dobrom.

Medailónik je naozaj drobnou brošňou úprimnej vďaky za hodnoty úsilia o dobro človeka. Asi najprirodzenejšie sa prosba o pomoc človeku derie z úst v bolesti pri ohrození života.

Možno aj preto povolanie lekár, zdravotnícky pracovník, duchovný, sociálny pracovník, psychológ, terapeut a učiteľ boli ako prvé označené pojmom pomáhajúca profesia. Na tomto mieste, v medailóniku open-access časopisu Diagnostika a poradenství v pomáhajúcich profesiách, po dlhej a namáhavej úvahe, vyberáme z naozaj veľkého radu osobností z lekárskeho prostredia, postavu Prof. RNDr. PhDr. Heleny Haškovcovej, CSc. V jej životnom príbehu, ktorý Vám v stručnosti predkladáme, sa totiž, mimoriadne pre obidva národy prínosne, skĺbili viaceré povolania k poskytovaniu starostlivosti v rámci pomáhajúcich profesií: povolanie lekára, zdravotníckeho pracovníka, psychológa, sociálneho pracovníka, učiteľa i etika.

Prof. RNDr. PhDr. Helena Haškovcová, CSc. sa narodila 19. augusta 1945 v Prahe. V rokoch 1963–1968 študovala v Prahe na Prírodovedeckej fakulte a zároveň na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity. V roku 1970 získala titul RNDr. (téma rigorózneho práce: Vliv heterologního antilymfocytárního séra na reakce typu štěp proti příjemci) a v r. 1973 titul PhDr. (téma rigorózneho práce: Člověk, smrt a transplantace).

V rokoch 1968 – 1972 pracovala v Ústavě experimentální biologie a genetiky ČSAV v Prahe ako špecialista v odbore transplantačná imunológia. V roku 1972 prešla na Oddělení klinické imunologie Fakultní nemocnice v Praze 2, kde sa angažovala pri vzniku a riadení laboratórneho úseku až do roku 1982, kedy získala titul kandidát lekárskeho vied (téma habilitačnej práce: Humorální a celulární imunita u nemocných sarkoidózou).

V tom istom roku (1982) ju požiadali, aby začala pracovať v Kabinete gerontologie a geriatrickej Inštitutu pro další

vzdělávání lékařů a farmaceutů v Praze. Ponuku prijala a až do roku 1990 sa venovala riešeniu etických a psychologických problémov starostlivosti o seniorov, ale tiež tanatológii a problematike paliatívnej starostlivosti o terminálne chorých. Súčasne pracovala v Ústave hematologie a krevní transfúze v Praze ako klinický psychológ (1978–86) a spolupracovala s dialyzačným centrom Interní nemocnice v Praze na Strahově (1975–82).

Nevídaným spôsobom sa osobne angažovala a systematicky rozvíjala princípy lekárskej etiky i v období, kedy jediným štátom prijateľným ideologickým konceptom etiky bola tzv. komunistická morálka. Napriek prekážkam iniciovala vznik Kabinetu lekárskej etiky a lekárskeho práva na Karlovej univerzite, a to už v roku 1982. V roku 1990 sa začlenila do tímu odborníkov na 3. Lékařské fakulte Karlovej univerzity, kde stála za vznikom samostatného odboru lekárska etika, s povinnou postgraduálnou výučbou pre študentov medicíny a ako prvá v Českej republike sa v tomto odbore aj habilitovala v roku 1992. Z tohto dôvodu bola vybraná aj ako člen prvej Centrálnaj (národnej) etickej komisie, založenej v roku 1990 pri Ministerstve zdravotníctví Českej Republiky (na jedno trojročné funkčné obdobie). V roku 1992, spolu s doc. MUDr. J. Šetkou, CSc., zostavila českú verziu dokumentu Práva pacientov. Titul profesor jej bol udelený v roku 1993.

V rokoch 1996 - 2002 pôsobila na Husitské teologické fakultě v Praze ako vedúca katedry psychosociálních vied a špeciálnej etiky. Od roku 2002 pracuje na Fakultě humanitných studií Karlovej univerzity v Praze, kde garantuje doktorský študijný program v odbore Aplikovaná etika. Spolupracuje

s Českou lékařskou komorou, kde garantuje odbor Lékařská etika v programe celoživotného vzdelávania lekárov. V súčasnosti sa zameriava na problematiku vážne a nevyliciteľne chorých, tanatológiu, riešenie dilem na nemocničnom lôžku, problematike hospicovej a paliatívnej starostlivosti.

Osobnosť pani Prof. RNDr. PhDr. Heleny Haškovcovej, CSc. je známa zástupcom pomáhajúcich profesií nielen v Čechách, ale i na Slovensku. Svedčia o tom hojné pozvania prednášať na vedeckých fórach, koloquiách, sledovanosť televíznych a rozhlasových programov, kde bola hosťom i početné čitateľské ohlasy na jej diela doma i v zahraničí.

Základné vybrané autorské diela: Rub života – líc smrti (1975); Spoutaný život (1985; 1992); Fenomén stáří (1992; 2010); Lékařská etika (1994, 1997, 2002, 2015); Práva pacientů (1996); Thanatologie (2000; 2007); Můj král trpaslíků aneb cverkologie – první česká vědecká nauka o trpaslících (2006); Sociální gerontologie aneb Senioři mezi námi (2012).

Výber zo spoluautorských diel: Gerontologické minimum (1986); Skupinová psychoterapie psychotiků a osob s těžkým somatickým postižením (1989); Praktická geriatric (1991); Vybrané kapitoly z geriatric a medicíny chronických stavů (1992); Život s umělou ledvinou (1992); Klinická onkologie I. (1996); Ošetrovatelství: ideály a realita v ambulantní péči (2013).

Ocenenia: Cena Českého literárního fondu (1976, 1986); Cena České gerontologické společnosti J. E. Purkyně (1985); Cena České lékařské společnosti - za výskum, publikácie, prácu v odbore gerontológia (1990); Šilhanova cena Svazu lékařů českých (1992); bronzová medaila 3. LF UK (1995); Zlatá vážka (2001); Cena České Alzheimerovské společnosti za celoživotný prínos v odbore gerontológia a geriatric (2001).

Použité zdroje: O autorce. IN: Haškovcová, H. *Lékařská etika*. 4. Vyd. Praha: Galén, 2015. 225s. ISBN: 978-80-7492-204-6 – s. 225.